

Uppföljning av arbetet med hållbar utveckling och Agenda 2030

24

2023KS144

Kommunstyrelsen

Datum
2023-03-07

Diarienummer
2023KS144 011

Uppföljning av arbetet med hållbar utveckling och Agenda 2030

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen noterar informationen.

Sammanfattning av ärendet

Förvaltningen har tagit fram ett urval av indikatorer som ska sammanställas årligen för att synliggöra nuläget och följa utvecklingen inom hållbarhetsområdet. Sammanställningen kompletterar redan befintlig uppföljning och kan bidra till att tydliggöra resultat och underlätta analys i arbetet med hållbar utveckling. Förvaltningen vill informera kommunstyrelsen om att uppföljningen av arbetet med hållbarhet fortsätter att utvecklas och delge underlaget som en del i uppföljningen av 2022.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse 7 mars 2023
- Uppföljning av arbetet med hållbar utveckling och Agenda 2030

Ärendet

Strategisk plan för Agenda 2030 pekar ut fyra insatsområden inom vilka arbetet för hållbar utveckling ska fokuseras; fossilfri kommun, psykisk hälsa, biologisk mångfald och ungas delaktighet. För att synliggöra nuläget och följa utvecklingen inom respektive insatsområde över tid har förvaltningen tagit fram ett indikatorer som sammanställs årligen. Syftet är att komplettera redan befintlig uppföljning och ge en bild av nuläge och utveckling över tid inom hållbarhetsområdet.

Utifrån insatsområdena i kommunens strategiska plan för Agenda 2030 presenteras ett urval av indikatorer med aktuella resultat för 2022 samt jämförelser över tid och med andra kommuner. De utvalda indikatorerna är hämtade från nationella nyckeltal som är framtagna för att följa måluppfyllelsen av de globala målen. De kompletteras med regionala och lokala data för att ge en mer fördjupad bild. Viktigt att notera är att dessa

indikatorer och nyckeltal inte ger en heltäckande bild men ger en indikation hur utvecklingen ser ut över tid. Vissa indikatorer och nyckeltal kommer från Lupp-undersökningen som tar ett brett grepp om ungas vanor och attityder. Nästa Lupp-undersökning genomförs under hösten 2023, därav är flera siffror i uppföljningen från 2020. Uppgifter om förstagångsväljare i valet 2022 finns ännu inte tillgängliga. Indikatorn uppdateras när uppgifterna finns tillgängliga.

Den årliga uppföljningen av data utifrån indikatorerna kompletteras cirka vart fjärde år med en fördjupad uppföljning i form av ett välfärdsbokslut och ett miljöbokslut. Uppföljningen gör det möjligt att följa utvecklingen årsvis men är inte lika djupgående och innehåller inte heller lika många nyckeltal som boksluten kommer att göra. Den innehåller ingen fördjupande analys utan är ett sätt att synliggöra utvecklingen utifrån ett antal nyckeltal från år till år. Den kan också ligga till grund för kommunikation inom hållbarhetsområdet gentemot invånare och företag i kommunen.

Förvaltningens bedömning

Det finns idag tillgång till en mängd nyckeltal inom hållbarhetsområdet som förvaltningen följer och använder bland annat i miljöbokslut och välfärdsbokslut. Den stora mängden data innebär dock utmaningar och det finns förbättringspotential i att skapa en tydligare och mer överblickbar bild över resultat och aktuellt läge inom hållbarhetsområdet. När det Hållbarhetsstrategiska programmet antagits kommer en uppföljning av fler indikatorer göras årligen utifrån programmets upplägg.

Förvaltningen ser att sammanställningen kan bidra till att tydliggöra resultat, underlätta analys och skapa ett mer överskådligt material för jämförelse med andra kommuner regionalt och nationellt och därmed fungera som underlag till beslut.

Peter Lönn
Kommundirektör

Birgitta Flärd
Utvecklingschef

Uppföljning av arbetet med hållbar utveckling och Agenda 2030

13 mars 2023

Utarbetad av Alice Karlström, Deria Abda Amin och Ulrika Aebeloe
Utvecklingsfunktionen

Innehåll

1. Inledning	3
2. Psykisk hälsa	3
2.1 Självs kattad hälsa	3
2.2 Ängslan, oro eller ångest	4
2.3 Hälsobesvär kopplat till psykisk ohälsa	5
2.4 Själv m ordstankar	5
2.5 Upplevd trygghet	6
2.6 Mellanmänsklig tillit	6
3. Ungas delaktighet	8
3.1 Valdeltagande bland först agångsväljare	8
3.2 Ungas vilja att påverka	8
4. Fossilfri kommun 2030	9
4.1 Utsläpp växthusgaser	9
4.2 Fossiloberoende fordon	10
4.3 Solcellsanläggningar	10
5. Biologisk mångfald	11
5.1 Skyddad natur	11
5.2 Betesmark	11
5.3 Utsläpp av kväveoxider	11
6. Om källorna	12

1. Inledning

Strategisk plan för Agenda 2030 pekar ut fyra insatsområden inom vilka arbetet för hållbar utveckling ska fokuseras; psykisk hälsa, ungas delaktighet, fossilfri kommun och biologisk mångfald. Nuläget i Härryda kommun följs utifrån ett antal indikatorer som är framtagna nationellt för att följa måluppfyllelsen av de globala målen. Dessa indikatorer kompletteras med regionala och lokala data för att ge en mer fördjupad bild. Under varje insatsområde nedan presenteras ett urval av nyckeltal som ger en bild av nuläget. Viktigt att notera är att dessa nyckeltal inte ger en heltäckande bild men ger en indikation hur utvecklingen ser ut över tid.

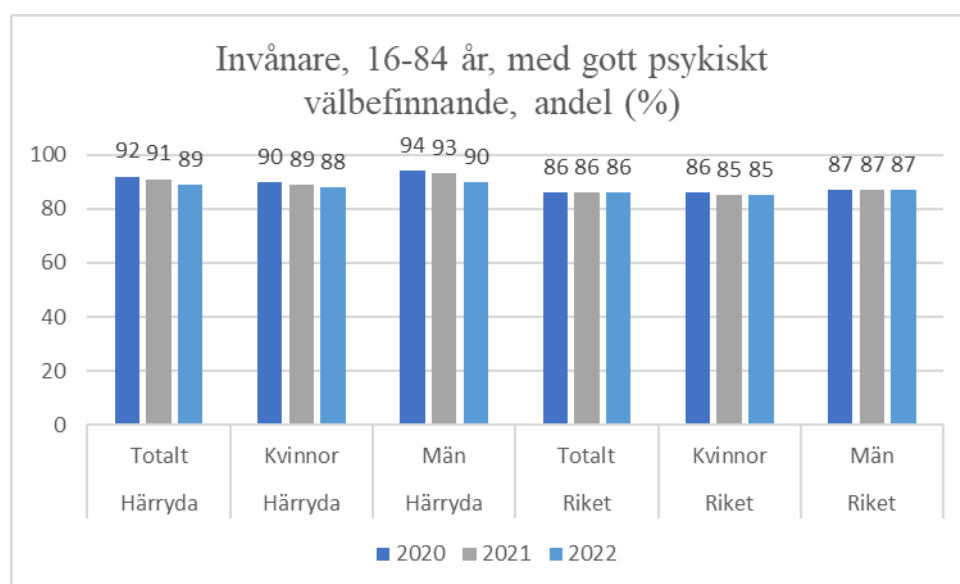
2. Psykisk hälsa

2.1 Självsfattad hälsa

Andelen som anger att de har en god självskattad hälsa är hög i Härryda kommun men har minskat något sedan 2020 (74 procent i åldrarna 16–84 år). Snittet för Västra Götalandsregionen är 70 procent (*Hälsa på lika villkor 2022*).

I Härryda kommun uppger majoriteten av invånarna att de har ett gott psykiskt välbefinnande, totalt 89 procent. Detta ligger något över snittet för riket. Uppgiften tas fram genom en sammanvägning av svar på en rad olika frågor i enkäten *Hälsa på lika villkor*.

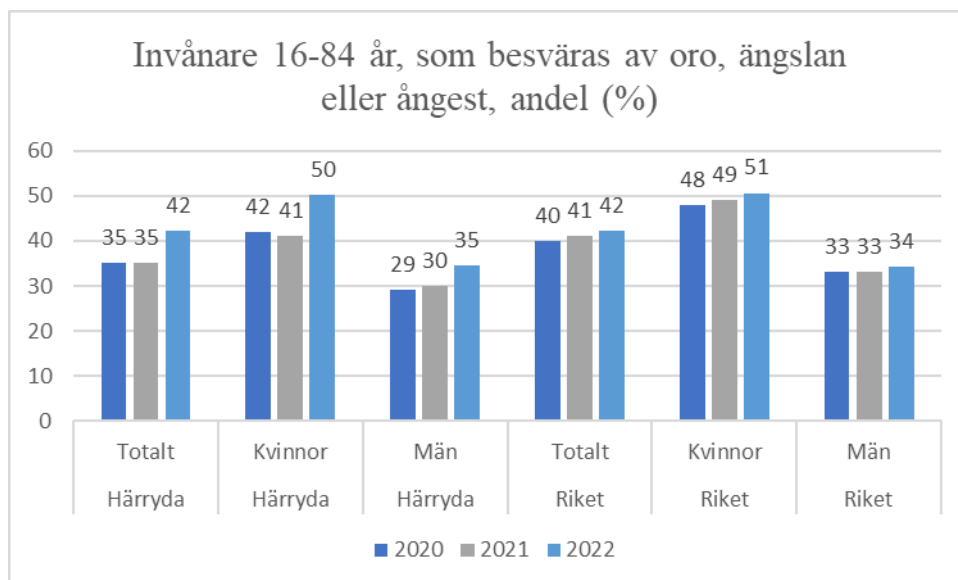
Män uppger i större utsträckning än kvinnor att de har ett gott psykiskt välbefinnande. Under 2022 var andelen kvinnor i Härryda kommun med gott psykiskt välbefinnande 88 procent och andelen män 90 procent. Under de tre år som denna indikator använts har välbefinnandet inom båda grupperna minskat i Härryda kommun. Från 90 procent bland kvinnorna och 94 procent bland männen 2020. Nationellt ser vi en negativ trend för kvinnor med en långsamt sjunkande andel med gott psykiskt välbefinnande medan andelen män ligger stabilt.

Källa: Folkhälsomyndigheten, *Hälsa på lika villkor*

2.2 Ängslan, oro eller ångest

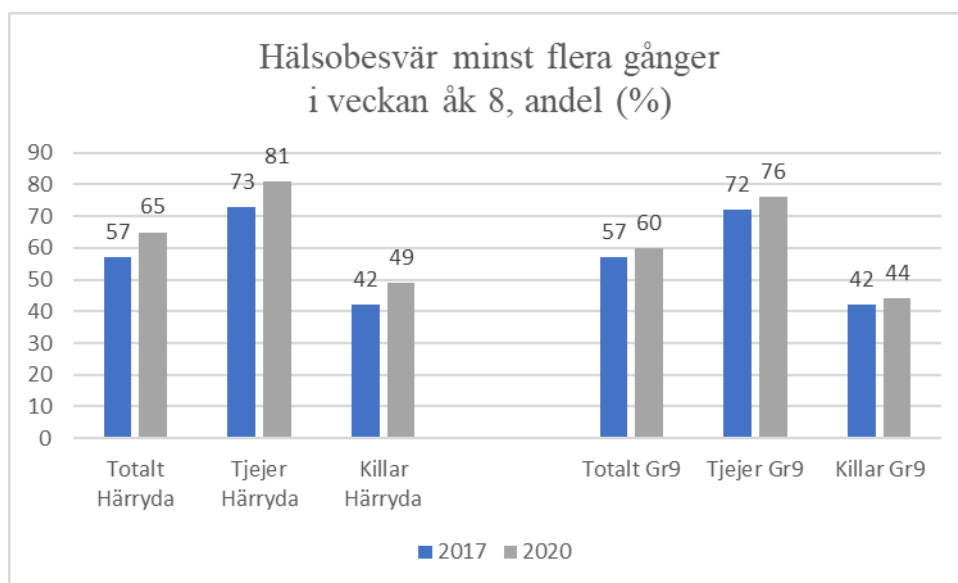
I Härryda kommun är andelen invånare i åldrarna 16–84 år som uppger att de har besvär av ängslan, oro eller ångest samma nivå som snittet för riket. Andelen har varit oförändrad 2020 och 2021 (35 procent) men har ökat vid senaste mätningen till 42 procent. Det är en högre andel kvinnor än män som uppger att de har besvär och vid den senaste mätningen har skillnaderna mellan könen ökat. Det är högst andel med besvär i åldrarna 16–29 år.

Källa: Folkhälsomyndigheten, Hälsa på lika villkor

2.3 Hälsobesvär kopplat till psykisk ohälsa

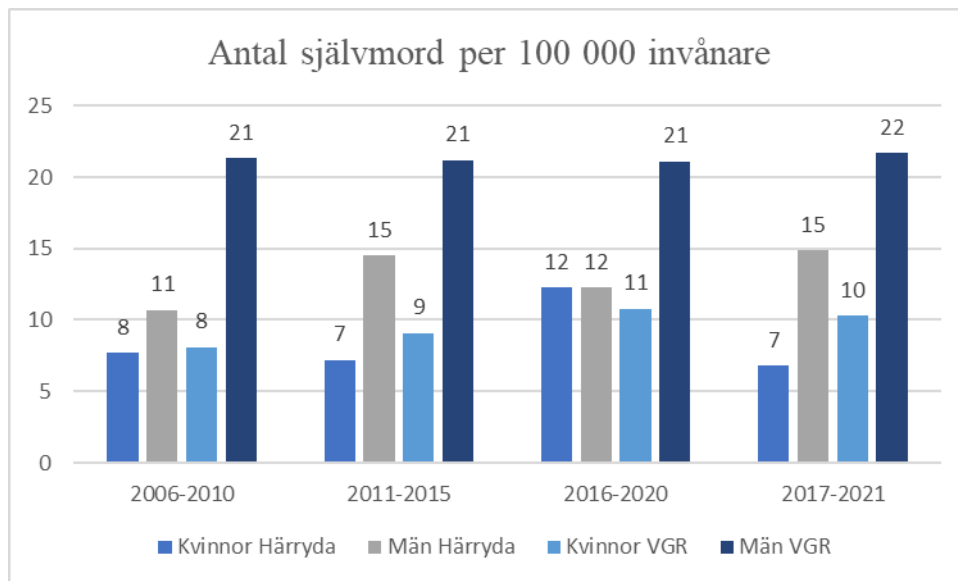
Bland eleverna i årskurs 2 på gymnasiet har andelen som uppger hälsobesvär dagligen eller flera gånger i veckan, ökat och det finns också stora skillnader mellan tjejer och killar. Andelen tjejer som har återkommande hälsobesvär är 74 procent jämfört med 54 procent av killarna. Andel elever i årskurs 8 med återkommande hälsobesvär som kan kopplas till psykisk ohälsa, har ökat sedan 2017 och ligger på en något högre nivå i Härryda kommun (65 procent) jämfört med övriga kommuner i Göteborgsregionen (60 procent). Skillnaden mellan tjejer och killar är stor, där 81 procent av tjejerna har återkommande hälsobesvär jämfört med 49 procent av killarna. *Lupp-undersökningen* genomförs nästa gång under hösten 2023.

Källa: LUPP. Andel elever i årskurs 8 som upplever hälsobesvär kopplat till psykisk hälsa i Härryda kommun i jämförelse med snittet för de nio medverkande kommunerna i Göteborgsregionen (Gr9).

2.4 Själv mordstankar

2022 uppgav 4 procent av kvinnorna och 3 procent av männen i Härryda att de haft själv mordstankar under det senaste året, vilket ger ett snitt på 3,5 procent vilket kan jämföras med 4 procent på regionnivå. Det är en ökning sedan föregående mätning 2020 då motsvarande siffror var 3 respektive 1 procent (*Hälsa på lika villkor*). Sett till nationell statistik är själv mordstankar vanligare bland kvinnor och framförallt i yngre åldrar 16–29 år. *Folkhälsomyndighetens* statistik visar att antal själv mord per 100 000 invånare varit i det närmaste oförändrat för riket.

Källa: Folkhälsomyndigheten. Staplarna visar femårs medelvärde.

2.5 Upplevd trygghet

79 procent av Härrydaborna uppger att de är helt och hållet trygga i sitt bostadsområde, vilket kan jämföras med 65 i regionen. På frågan om att känna sig helt och hållet trygg i sitt hem har 69 procent av Härrydaborna svarat att de gör det, vilket är lägre andel jämfört med regionsnittet. På lokal nivå finns inte siffrorna uppdelade på kön tillgängliga men på regionnivå framgår att kvinnor är mindre trygga än män både i sitt bostadsområde och i hemmet. Uppgifterna är hämtade från befolkningsenkäten *Hälsa på lika villkor*. Frågorna var nya 2022 vilket gör att det inte går att göra jämförelser bakåt i tiden.

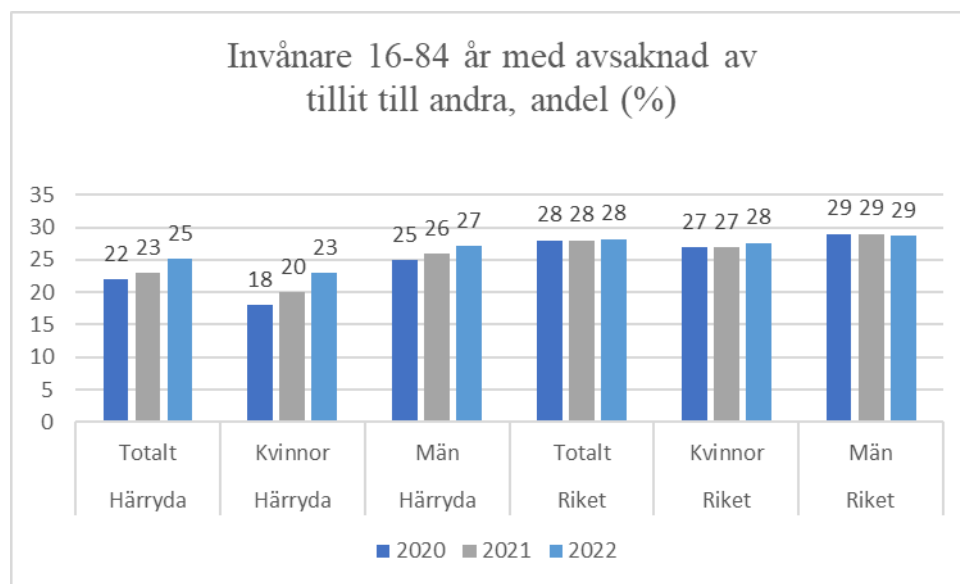
Majoriteten av invånarna i Härryda kommun, hela 92 procent 2022, känner ingen alls eller endast lite oro att utsättas för hot och trakasserier på nätet eller för sexuella trakasserier (*SCB medborgarundersökning*). Andelen kvinnor som är oroliga är högre i jämförelse med männen.

I *Lupp-undersökningen* som genomfördes 2020, framgår att drygt 40 procent av eleverna i årskurs 8 och 30 procent av eleverna i årskurs 2 på gymnasiet sällan eller aldrig är trygga i någon eller några vardagsmiljöer som till exempel i hemmet, i bostadsområdet, i skolan, på fritiden, i kollektivtrafiken. Otryggheten är väsentligt mer utbredd bland tjejer än killar, särskilt i åk 8.

2.6 Mellanmänsklig tillit

2022 svarade en fjärdedel av Härryda kommuns invånare i åldern 16–84 år att de saknar tillit till andra människor (*Folkhälsomyndigheten*), vilket är något under snittet för riket. Andelen är högre bland män än bland kvinnor, 27 i jämförelse med 23 procent. Andelen som känner avsaknad av tillit har varierat över tid i båda grupperna. De senaste tre åren har andelen ökat i båda grupperna, men ökningen har varit störst bland kvinnor. Detta innebär att skillnaden mellan kvinnor och män minskar utifrån denna indikator.

På frågan om man i allmänhet kan lita på de flesta människor, svarar 25 procent av Härrydaborna ”nej”, vilket är en ökning sedan 2015. Män saknar mellanmänsklig tillit i högre grad jämfört med kvinnor. Riksnittet har legat stabilt på 28 procent under de senaste mätningarna. På riksnivå kan ett mönster urskiljas att den mellanmänskliga tilliten är lägre i yngre åldrar och ökar med stigande ålder samt att män har lägre grad av tillit jämfört med kvinnor. Tilliten följer också utbildningsnivå där personer med eftergymnasial utbildning har en högre grad av tillit jämfört med de grupper som har lägre utbildningsnivå. Uppgifterna är hämtade från *Hälsa på lika villkor*.

Källa: Folkhälsomyndigheten, *Hälsa på lika villkor*

3. Ungas delaktighet

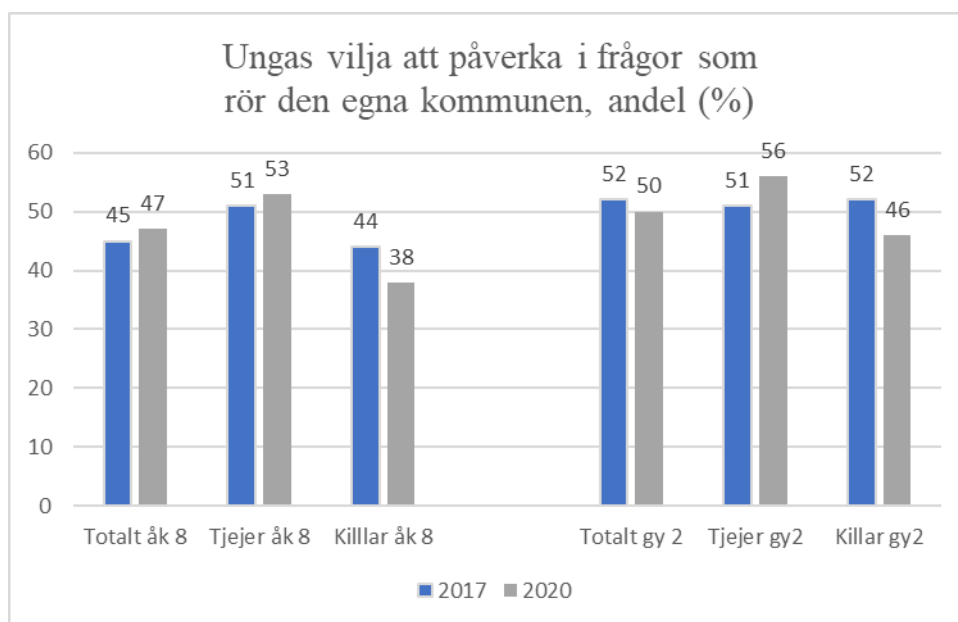
3.1 Valdeltagande bland förstagångsväljare

Unga vuxna som har tilltro till det demokratiska systemet och känner att deras röst kan påverka är mer benägna att rösta i allmänna val. Andel förstagångsväljare som röstade i kommunfullmäktigevalet 2018 i Härryda kommun är bland de högre i landet; 87 procent, vilket även är högre än i de två tidigare valen; 77 procent 2010 och 82 procent 2014 (SCB). Data från valet 2022 kommer under våren 2023.

3.2 Ungas vilja att påverka

Ungefär hälften av eleverna som besvarat *Lupp-enkäten 2020*, uppger att de vill vara med och påverka i frågor som rör den egna kommunen. Sedan 2013 har det skett en ökning av andelen som vill vara med och påverka, framförallt bland flickor i årskurs 8.

Var femte elev i årskurs 8 och ungefär var tredje elev i årskurs 2 på gymnasiet tror sig ha ganska eller mycket stora möjligheter att själva föra fram sina åsikter till beslutsfattare. Även här har skett en ökning sedan 2013.

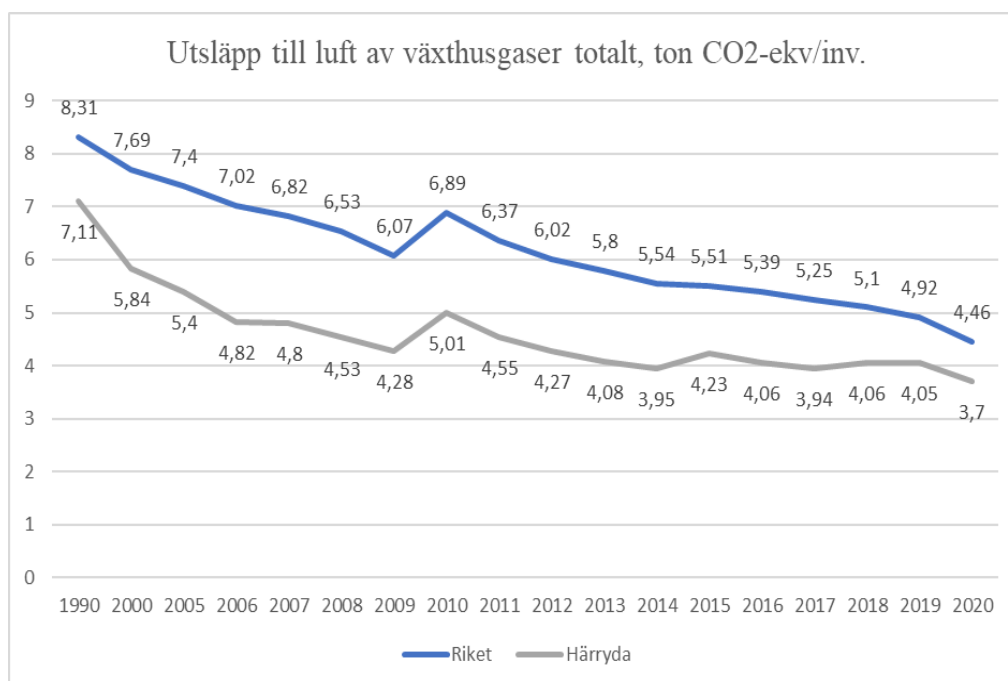
Källa: LUPP. Andel som vill vara med och påverka i frågor som rör den egna kommunen i årskurs 8 och årkurs 2 på gymnasiet i Härryda kommun.

4. Fossilfri kommun 2030

4.1 Utsläpp växthusgaser

Under 2020 släpptes växthusgaser motsvarande 141 425 ton CO₂-ekv (koldioxidekvivalenter) ut i hela det geografiska området Härryda kommun (*Nationella emissionsdatabasen*).

Utsläppen har minskat sedan 1990 med undantag för 2010 då utsläppen ökade jämfört med året innan. Utsläppen minskar dock inte tillräckligt snabbt, i förhållande till Parisavtalet (se bild nedan).

Källa: Nationella emissionsdatabasen och SCB. Utsläpp till luft av växthusgaser i ton koldioxidekvivalenter per invånare i Härryda kommun jämfört med medel för samtliga kommuner i landet. Observera att tidslinjen i diagrammet är bruten vilket innebär att den minskning som skett under hela 1990-talet visas från första till andra årtalet.

Om vi fortsätter som idag

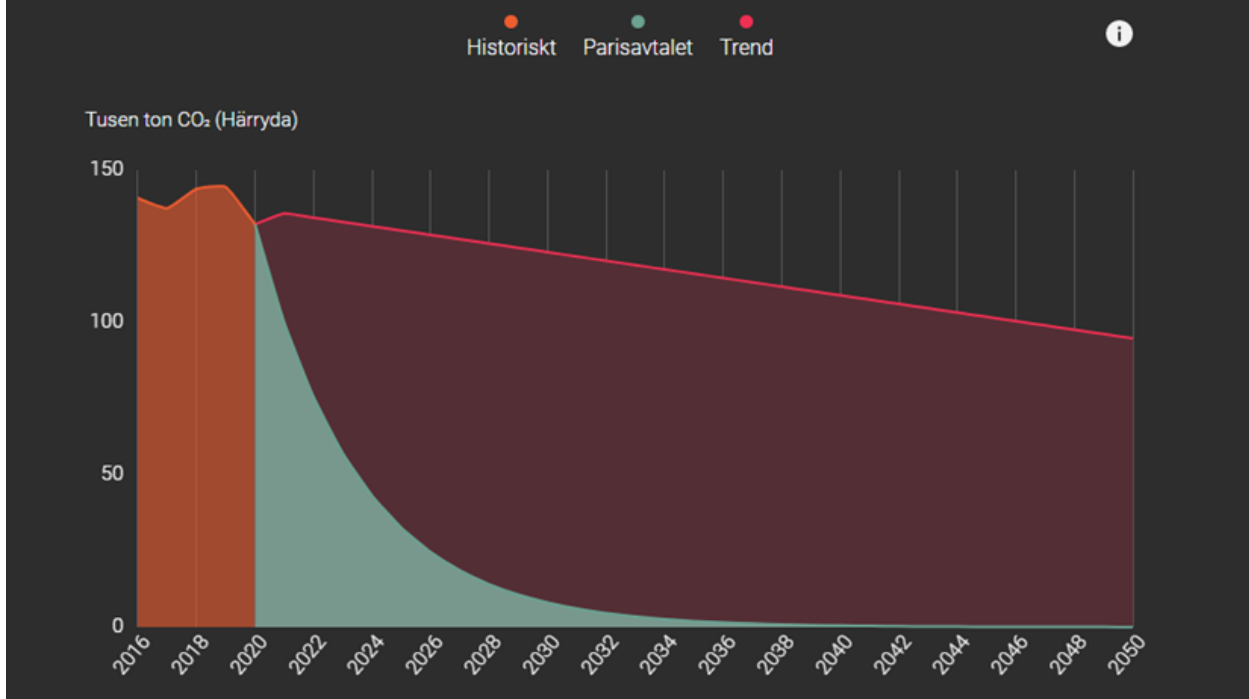

Bild hämtad från [Klimatkollen.se](https://www.klimatkollen.se). Diagrammet visar historiska utsläpp (orange), utsläppsutrymme enligt Parisavtalet (grönt) och trenden beräknad utifrån historiska utsläpp (rött) i det geografiska området Härryda kommun.

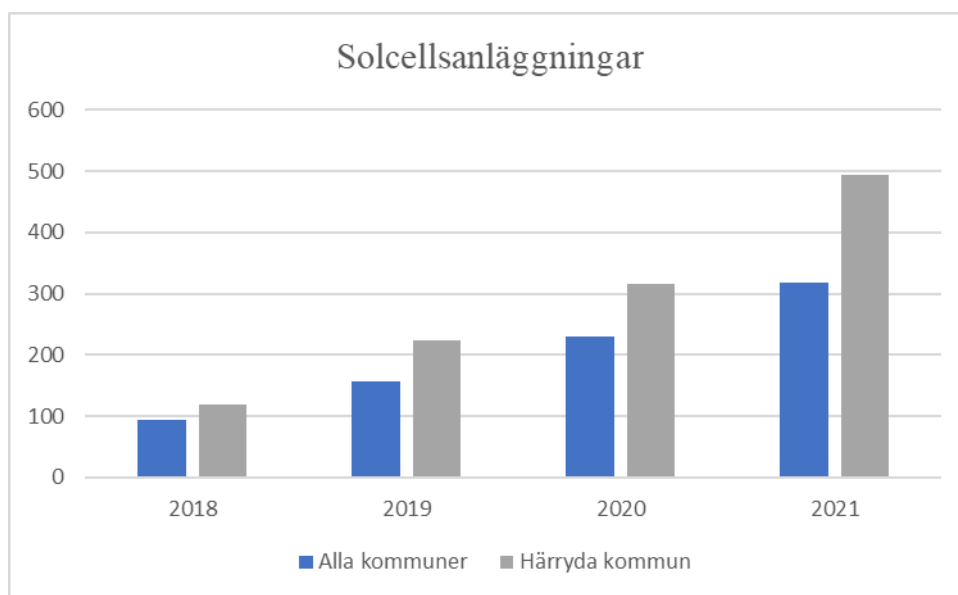
4.2 Fossiloberoende fordon

I Härryda kommun ökar andelen fossiloberoende personbilar av totalt antal bilar i det geografiska området (*Miljöfordon Sverige*). 2021 var andelen 15,9 procent i jämförelse med 11,2 procent 2020. Siffror för 2022 finns inte tillgängligt. Snittet för landet var 16,5 procent 2021. Andel fossiloberoende fordon i Härryda kommuns verksamheter ökar och ligger på 58,7 procent 2021 jämfört med snittet i riket på 56,4 procent (*Miljöfordon Sverige*). Med fossiloberoende menas fordon som har möjlighet att köra på ett bränsle från förnybara källor, vilket dock inte innebär att det därmed är ett förnybart bränsle som används.

4.3 Solcellsanläggningar

Denna indikator avser det totala antalet solcellsanläggningar anslutna till elnätet inom kommunens gränser. Siffrorna kommer från *enkätundersökningen Nätanslutna solcellsanläggningar*. Antalet solcellsanläggningar har ökat sedan 2018 från 119 stycken till

494 stycken år 2021, vilket är över snittet på nationell nivå.

Källa: Energimyndigheten

5. Biologisk mångfald

5.1 Skyddad natur

I Härryda kommun fanns det 2021 3,6 procent skyddad natur vilket innebär område inom nationalpark, naturreservat, naturvårdsområden och biotopskyddsområde. Siffran har varit oförändrad sedan 2018 (SCB).

5.2 Betesmark

Betesmarker och slåtterängar hyser en stor del av odlingslandskapets natur- och kulturvärden. Bara en mindre del av de betesmarker och slåtterängar som fanns vid sekelskiftet 1900 finns kvar i dag, som en följd av jordbrukets rationalisering. Ängs- och betesmarker är viktiga livsmiljöer för odlingslandskapets biologiska mångfald. Förutsättningarna för biologisk mångfald kan därför följas via arealen hävdade ängs- och betesmarker. Minskar arealen försämras förutsättningarna för många av dess arter. Markerna kräver skötsel genom bete och slåtter för att behålla sina värden (*sverigesmiljomal.se*). 2019 var procentandelen per total betesmark 0,45, minskade till 0,42 procent 2020 och var oförändrad 2021 (*Jordbruksverket*).

5.3 Utsläpp av kväveoxider

Andelen kväveoxider är en god indikator för friska ekosystem då kväveoxider i luft orsakar både luftvägsproblem hos människor samt övergödning och försurning av skogar, mark och vatten. Utsläpp av kväveoxider har de senaste 30 åren minskat kraftigt, både nationellt och i Härryda kommun. Utsläppen för kommunen 2020 låg på 456 ton vilket är under medelvärdet för alla Sveriges kommuner som låg 2020 på 501 ton (*Nationella emissionsdatabasen*).

6. Om källorna

Uppgifterna i sammanställningen är hämtad från följande källor:

- **Hälsa på lika villkor:** Genomförs vartannat år av Folkhälsomyndigheten och vissa år görs fördjupningar av Västra Götalandsregionen. Enkäten går ut till invånare i hela landet i åldrarna 16–84 år.
- **Lokal uppföljning av ungdomspolitiken (LUPP):** Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, MUCF, står bakom undersökningen som genomförs vart tredje år i Härryda. Enkäten besvaras av elever i årskurs 8 och årskurs 2 på gymnasiet. 2020 deltog nio kommuner i Göteborgsregionen.
- **Medborgarundersökningen:** Genomförs av Statistiska Centralbyrån (SCB) varje år, Härryda kommun medverkar vartannat år. Enkäten går ut till invånare i hela landet i åldrarna 18–84 år.
- **Kolada.se:** Rådet för främjandet av kommunala analyser (RKA) ansvarar för www.kolada.se där det finns sammanställningar av fler indikatorer för Härryda kommun med koppling till Agenda 2030 och särskild fördjupning kring miljö och klimat.
- **Nationella emissionsdatabasen:** Samlar Sveriges nationella utsläpp av klimatgaser och luftföroreningar på läns- och kommunnivå. Statistiken i emissionsdatabasen utgår ifrån Sveriges officiella utsläppsstatistik.
- **Enkätundersökningen Nätanslutna solcellsanläggning:** Statistiken är framtagen av Statistiska centralbyrån (SCB) på uppdrag av Energimyndigheten, som är ansvarig myndighet för den officiella energistatistiken.